

MLADIMO PRIHODNOST - SKUPNI DOKUMENT ORGANIZACIJ

PREAMBULA

Mladinski sektor je nepogrešljiv partner pri celostnem razvoju mladih. Skozi dolgoletno zgodovino dokazuje, da s svojimi aktivnostmi in pristopi uspešno naslavlja izzive, s katerimi se srečujejo mladi, s tem pa odgovarja tudi na izzive družbe.

Organizacije v mladinskem sektorju mladim učinkovito pomagajo pri polnem vključevanju v družbo in s tem pri doseganju avtonomije.

Mladinsko delo je najpomembnejša in najobširnejša dejavnost mladinskega sektorja. Organizacije v mladinskem sektorju z različnimi oblikami mladinskega dela mlade učinkovito spodbujajo k prevzemanju odgovornosti za lastna dejanja in njihove posledice, k prevzemanju odgovornosti za prihodnost družbe ter k aktivnemu državljanstvu. Med najpomembnejše učinke mladinskega dela štejemo pridobivanje kompetenc mladih za kritično razmišljanje, aktivno participacijo v vseh družbenih sferah, višjo zaposljivost, izoblikovanje celostne osebnosti in pridobitev veščin za lažji prehod iz mladostništva v samostojno življenje, širjenje socialnega kapitala, doseganje trajnostnega razvoja, ustvarjalnost in pobudništvo ter zdrav življenjski slog.

V zadnjih dveh letih smo različne organizacije izvajale projekte, financirane prek razpisa »Javni razpis za spodbujanje aktivnega državljanstva mladih za večjo zaposlenost 2016-2018«, s čimer smo dosegli izjemne učinke tako na ravni posameznikov, organizacij, lokalne skupnosti kot tudi na ravni družbe kot celote.

V pričujočem dokumentu na podlagi pridobljenih znanj in izkušenj predstavljamo priporočila različnim odločevalcem, ki nam lahko tudi v prihodnje pomagajo pri oblikovanju ustreznih mladinskih politik ter pri razvoju mladinskega dela.

Tematsko se osredotočamo na naslednja področja:

- mladinsko delo in neformalno izobraževanje,
- mladinski sektor,
- zaposlovanje mladih in dostojno delo,
- aktivno državljanstvo mladih.

Dokument temelji na ugotovitvah in izkušnjah organizacij, ki so v zadnjih dveh letih izvajale omenjene projekte, na njihovih dolgoletnih izkušnjah z mladinskim delom in mladinsko politiko ter na že obstoječih dokumentih in procesih, ki na nacionalni in evropski ravni naslavljajo položaj mladih in mladinskega sektorja. Konkretno se opiramo na:

- zaključke Ključne konference mladih 2012,
- Resolucijo o Nacionalnem programu za mladino 2013-2021 (NPM),
- Resolucijo Priznavanje neformalnega izobraževanja v Sloveniji,
- Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZMIJS),
- Zakon o mladinskih svetih (ZMS),
- Resolucijo o razvoju mladinskega sektorja in mladinske politike 2014,
- pobude in predloge mladih za Nacionalno konferenco strukturiranega dialoga v okviru projekta Koalicija mladih, 2018,
- Prenovljeni okvir evropskega sodelovanja na področju mladine,
- Strategijo EU 2020 ter
- druge dokumente in strategije, ki področje mladine in mladinskih programov naslavljajo na evropski ravni, kot sta: nova strategija EU za področje mladine in Youth Goals

VSEBINA

1. MLADINSKO DELO IN NEFORMALNO IZOBRAŽEVANJE	1
Priporočila:	1
2. MLADINSKI SEKTOR	3
Priporočila:	4
3. ZAPOSLOVANJE MLADIH IN DOSTOJNO DELO	5
Priporočila:	5
4. AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO MLADIH	7
Priporočila:	7
Dodatek	8

I. MLADINSKO DELO IN NEFORMALNO IZOBRAŽEVANJE

Mladinsko delo je najpomembnejša in najobširnejša dejavnost mladinskega sektorja. Poteka v več oblikah, najpogosteje pa v mladinskih organizacijah, mladinskih centrih in drugih organizacijah za mlade, mladinskih svetih, neformalnih skupinah, prostovoljskih organizacijah. Pojem mladinsko delo predstavlja širok nabor dejavnosti, ki jim je skupna prostovoljna udeležba mladih, neformalno učenje, druženje v skupini, aktivna vloga mladih, načrtovanje in učinek na družbo. Zaradi svoje širine je mladinsko delo prilagodljivo različnim okoljem, a hkrati tudi slabše prepoznavno znotraj in zunaj mladinskega sektorja (med mladinskimi voditelji in delavci, organizacijami, pristojnimi organi ter tudi v gospodarstvu in pri odločevalcih na drugih področjih). Učinki mladinskega dela tako na mlade kot na družbo niso dovolj jasno opredeljeni. Akterji v mladinskem sektorju jih pogosto ne ozavestijo in ovrednotijo v zadostni meri. Le redki akterji imajo razvite lastne sisteme kakovosti, na nacionalni ravni pa takšnih sistemov skoraj ni. Status mladinskih voditeljev, delavcev in drugih akterjev v mladinskem delu ni dovolj javno priznan. Le redki se zavedajo, da ima oseba, aktivna v mladinskem delu, kompetence s področja izobraževanja, vodenja, organiziranja, projektnega menedžmenta in širše. Posledica navedenega so kadrovska, finančna in strukturna podhranjenost mladinskega dela. Zaradi neurejenega statusa in nizkih dohodkov se profesionalni kadri v sektorju menjujejo hitreje kot drugod. Prevladujejo prekarne oblike dela, kadrovska podhranjenost in nezmožnost stabilnega delovanja. Z namenom razvoja in krepitve mladinskega dela, ki lahko odgovarja na marsikatere izzive družbe, pozivamo vse relevantne odločevalce k izboljšanju pogojev in s tem k zagotavljanju pozitivnih učinkov na ravni posameznika in družbe.

Priporočila

Vlada RS in Urad RS za mladino (URSM) naj povečata integralna sredstva proračuna RS, namenjena financiranju mladinskega dela, ter s tem zagotovita osnovne pogoje za dostopnost kakovostnega mladinskega dela večjemu številu mladih na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ) ter URSM naj redno in strokovno spremljata razvoj mladinskega dela in mladinske politike ter naj podpreta raziskovalne dejavnosti na področju mladine. V ta namen naj se izvede raziskava po vzoru zadnje raziskave s področja mladine – Mladina 2010.

MIZŠ in URSM naj v dialogu z različnimi deležniki (ministrstva, gospodarstvo, lokalne oblasti ...) okrepiata napore za večjo vidnost in prepoznavnost neformalnega izobraževanja in mladinskega dela v Sloveniji.

MIZŠ naj zagotovi vzpostavitev celostnega sistema beleženja in priznavanja neformalno in priložnostno pridobljenih kompetenc ter pri tem upošteva komplementarnost učinkov neformalnega in formalnega izobraževanja. V celostni sistem beleženja naj se sistematično vključijo tudi že obstoječi sistemi, ki se jim prizna ustrezna vrednost.

MIZŠ in URSM naj okrepi promocijske aktivnosti na področju pridobivanja nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK) mladinski delavec/mladinska delavka z namenom omogočanja pridobitve NPK čim širšemu krogu mladinskih delavk in delavcev.

Vlada RS naj z MIZŠ in Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) zagotovi ustrezno finančno podporo za pridobivanje nacionalne poklicne kvalifikacije mladinski delavec/mladinska delavka.

MIZŠ in URSM naj podpreta organizacije mladinskega sektorja pri vzpostavitvi sistema za razvoj kakovosti mladinskega dela. V partnerstvu z organizacijami naj se vzpostavijo načini za implementacijo sistema organizacij. Sistem za razvoj in zagotavljanje kakovosti mladinskega se mora vzpostaviti od spodaj navzgor. Pri tem so lahko v pomoč tudi zgledi najboljših praks iz tujine.

MIZŠ naj preuči in spodbudi upoštevanje pridobljenih znanj, izkušenj in kompetenc preko neformalnega izobraževanja v mladinski organizaciji kot del srednješolskih/študentskih obveznosti (npr. priznavanje obveznih izbirnih vsebin, pridobivanje kreditnih točk v času študija) ter omogoči obvezno delovno prakso dijakom/študentom za mladinsko delo relevantnih smeri in drugo povezovanje mladinskih organizacij s formalnim izobraževanjem.

MDDSZ naj se pri svojem delovanju in ukrepih, namenjenih mladim, aktivneje povezuje z izvajalci mladinskega dela ter mladinskim delom kot celoto. Prepozna naj pomen mladinskega dela na področju usposabljanja in krepite kompetenc ter naj zato finančno podpira usposabljanja in izobraževanja mladinskih delavk in delavcev, tudi tistih, ki so starejši od 30 let.

2. MLADINSKI SEKTOR

Mladinski sektor je avtonomen sektor z velikim družbenim doprinosom, lastno metodologijo in lastnim korpusom znanja, zato je primerno, da je kot tak tudi prepoznan. Predstavlja pomembno vlogo na mnogih področjih, predvsem pa postaja vedno pomembnejši akter na področjih aktivnega državljanstva, neformalne izobrazbe, učenja participacije in celostnega razvoja mladih.

Zadnja leta se sektor stalno razvija in napreduje. Mnoge mladinske organizacije so se profesionalizirale in zrasle tako po številu vključenih udeležencev, članov kot tudi po številu zaposlenih mladinskih delavk in delavcev ter prostovoljcev.

Mladinski sektor sestavljajo raznolike organizacije, kar omogoča nagovarjanje, aktivacijo in participacijo široke populacije mladih. Različne organizacije pokrivajo različne programske usmeritve, uporabljajo različne metode dela za doseganje ciljev in vključujejo mlade za zelo različna časovna obdobja.

Od države pričakujemo upoštevanje vrednosti takšne raznolikosti, pri čemer pa naj bo osrednje merilo podpore izkazano kontinuirano kakovostno mladinsko delo in ne toliko spodbujanje kampanjskega načrtovanja glede na aktualne usmeritve evropske in svetovne politike.

Prav tako lahko mladinski sektor s svojim delovanjem mlade opolnomoči na prehodu iz izobraževanja na trg dela in v okviru lastnega delovanja ustvarja zaposlitve ter omogoča karierni razvoj. S tem se sektor profesionalizira, izboljšuje in nadgrajuje svoje delovanje. Za to pa je potrebno sistemsko vlaganje v kadre v sektorju, tudi preko spodbud za zaposlovanje mladinskih delavk in delavcev.

Zaradi neurejenega statusa in nizkih dohodkov se profesionalni kadri v mladinskem sektorju menjujejo hitreje kot drugod. Velik delež (domnevno čez 50 %) zaposlitev predstavljajo zaposlitve za določen čas in honorarno delo. S posamezno dotacijo s strani URSM v veliki večini primerov ni mogoče pokriti niti ene zaposlitve za polni delovni čas. Prekarne oblike dela in kratkoročne zaposlitve, na katerih sloni mladinsko delo (študentsko delo, avtorska pogodba, podjemna pogodba, zaposlitve za določen čas ipd.), mladinskim delavcem ne predstavljajo varnosti, trajnosti in stabilnosti ter so v nasprotju s tem, kar zagovarja večina organizacij mladinskega sektorja.

Priporočila

1. Vlada RS naj zagotovi operativna sredstva za trajnostno delovanje organizacij v mladinskem sektorju, ki bodo omogočila dolgoročno delovanje mladinskih organizacij in ne zgolj projektnega dela.

2. URSM naj najde možnosti za podpiranje organizacij mladinskega sektorja preko izkoriščanja nefinančnih razpoložljivih virov, kot so računalniška oprema, programska oprema (IKT), prostori oz. infrastruktura, pa tudi preko kadrovskih virov, znanja in kapacitet strokovnih kadrov ali pa naj organizacije podpre z namenskimi sredstvi na teh področjih.

3. Vlada RS naj z URSM pripravi potreben načrt aktivnosti za umeščanje mladinskega sektorja v novo finančno perspektivo 2020-2026. Z evropskimi sredstvi (Evropski socialni sklad in druga sredstva) naj se tudi v prihodnje omogočajo razpisi, namenjeni mladinskemu sektorju in področju mladine.

4. Vlada RS naj spodbuja in zagotavlja dostopne, kakovostne in dostojne zaposlitve v mladinskem sektorju. V sodelovanju z MIZŠ in URSM naj zagotovi spodbude oz. subvencije za trajno zaposlovanje mladinskih delavk in delavcev. Mladinski sektor poleg prvih zaposlitev namreč ponuja tudi odlično možnost profesionalnega razvoja in razvoja kariere na področju mladinskega dela. Subvencije naj ne bodo starostno omejene. Zaposlitve naj bodo dolgoročne in temu primerno visoke tudi subvencije.

5. MDDSZ naj finančno spodbuja ukrepe mentorskih shem v mladinskem sektorju, pri čemer naj bo mentorstvo tudi plačano.

6. Vlada RS naj poviša odstotek dohodnine, ki ga zavezanci lahko namenijo nevladnemu sektorju, na 1 %.

7. Vlada RS naj se vsaj enkrat na leto sestane s predstavniki mladih in organizacij iz mladinskega sektorja, v obliki tematske seje Vlade RS.

8. Vlada RS naj pripravi, Državni zbor RS pa sprejme spremembo zakonodaje, ki ureja lokalne skupnosti tako, da jih obveže k financiranju organizacij v mladinskem sektorju, ki delujejo na lokalni ravni, s čimer bo zagotovljeno kakovostno in nemoteno izvajanje mladinskega dela v lokalnem okolju.

9. Vsa ministrstva naj prepoznajo pomen mladinskih organizacij in organizacij za mlade, ki so polje za učenje participacije, demokracije, aktivnega in odgovornega državljanstva ter kompetentne izvajalke programov oz. projektov na specifičnih področjih. V razpisih naj omogočijo in spodbujajo prijave organizacij mladinskega sektorja.

10. URSM naj v dialogu z različnimi deležniki (ministrstva, gospodarstvo, lokalne oblasti ...) okrepi napore za večjo vidnost in prepoznavnost mladinskega sektorja in mladinskega dela v Sloveniji.

3. ZAPOSLOVANJE MLADIH IN DOSTOJNO DELO

Položaj mladih na trgu dela je otežen zaradi visoke stopnje brezposelnosti mladih. Mladi, ki delajo, se velikokrat znajdejo v začasnih, nestalnih, prekarnih oblikah dela. Brezposelnost mladih se tako statistično sicer zmanjšuje, izjemno pa sta vprašljivi kakovost in dostojnost dela, ki ga opravljajo mladi. Le varne, trajne in dostojne zaposlitve mladim omogočajo, da postanejo avtonomni, da se lahko npr. odselijo od staršev, načrtujejo lastno prihodnost, si ustvarijo družino ter začnejo prevzemati tudi druge družbene naloge. Dostojno delo mladim ne omogoča zgolj dostojnega življenja, temveč tudi možnost za osebni in profesionalni razvoj, s čimer prispeva k družbi kot celoti.

V preteklih letih je bilo v politikah v ospredju naslavljanje brezposelnosti mladih. Od leta 2014 se implementira tudi shema Jamstvo za mlade. Največja težava preteklih ukrepov Jamstva za mlade in podrobnih ukrepov aktivne politike zaposlovanja mladih (APZ) je bila ravno kratkotrajnost ukrepov, kar je še dodatno razširjalo prekarnost med mladimi.

Organizacije mladinskega sektorja zato spodbujamo dolgoročne in kakovostne politike na področju zaposlovanja mladih, vključevanje mladih v procese odločanja ter dostojne zaposlitve za mlade.

Priporočila

1. MDDSZ naj pri oblikovanju politik zaposlovanja mladih sodeluje z mladinskim sektorjem ter predstavnike mladih vključuje v oblikovanje, implementacijo, spremljanje in evalvacijo ukrepov.

2. Vlada RS in MDDSZ naj spodbujata trajno in dostojno zaposlovanje mladih z dolgoročnimi ukrepi Jamstva za mlade, ukrepi aktivne politike zaposlovanja (APZ) in s primernimi subvencijami.

Posebna pozornost naj bo namenjena tudi najranljivejšim skupinam, kot so dolgotrajno brezposelni mladi, mlade ženske, mladi z manj priložnostmi ipd.

3. Vlada RS naj skupaj z MDDSZ ukrepe sheme Jamstvo za mlade prilagodi obstoječim potrebam mladih in trgu dela. MDDSZ naj v sodelovanju s predstavniki mladinskega sektorja v delovni skupini Jamstva za mlade izvede revizijo ukrepov sheme Jamstva za mlade glede na potrebe mladih v smeri zagotavljanja črpanja sredstev in spodbujanja trajnih zaposlitev ter na podlagi tega ukrepe prilagodi realnemu stanju.

4. MDDSZ naj v delovno skupino Jamstvo za mlade povabi predstavnike Ministrstva za zdravje, ki naj prispevajo predvsem na področju varstva duševnega zdravja mladih, ter prične postopek za oblikovanje ukrepa za krepitve duševnega zdravja mladih.

5. MIZŠ naj v sodelovanju s šolami, mladinskimi organizacijami in Zavodom RS za zaposlovanje v izobraževalni sistem vključi vsebine, kot so karierna orientacija, priprava prošnje in življenjepisa, oblike dela in pravice iz dela.

6. MIZŠ naj vzpostavi povezavo mladinskih organizacij, gospodarskih združenj in izobraževalnih ustanov z namenom zagotavljanja in promocije odpiranja novih delovnih mest za mlade v gospodarstvu, nevladnih organizacijah ter javni upravi. Podpre naj več povezovanja v praksi, tudi z organizacijo dogodkov in srečanj med vsemi tremi sektorji (izobraževanje, mladina in delodajalci), da bodo mladi lažje vzpostavili stik z delodajalci.

7. Vlada RS naj v sodelovanju z MDDSZ zagotovi sredstva in podporo programom za spodbujanje socialnega podjetništva in zadrug za mlade.

8. Vlada RS naj zagotovi in podpre ukrepe, ki spodbujajo podjetnost in podjetništvo med mladimi, vendar naj mlade v to ne sili. Mladi, ki si resnično želijo iti po poti podjetništva, naj bodo podprti s financiranjem zagona podjetij in dodatnimi davčnimi olajšavami na začetku delovanja.

9. Vsi pristojni odločevalci, ki upravljajo sredstva, naj pri pripravi razpisov poenotijo razpisne pogoje tako, da se bodo nanje lahko prijavi tudi mladinski centri, javni zavodi in sindikati, ki na posameznih razpisih trenutno ne morejo kandidirati ali pa niso upravičeni do vseh sredstev (npr. plačano mentorstvo).

4. AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO MLADIH

Spodbujanje aktivnega državljanstva mladih je prepoznano kot učinkovit način na poti k splošnemu blagostanju v družbi in prispeva tudi k zaposljivosti mladih. Mladi morajo imeti možnost sodelovanja v družbi, s čimer prispevajo k družbi in ob tem pridobivajo kompetence. Za doseganje tega mora biti vzpostavljena podporna struktura na različnih ravneh.

Prav tako je ključen dialog med mladimi in odločevalci, ki je odlična priložnost za konstruktivno naslavljanje in reševanje izzivov mladih v naši družbi ter obenem pomembno prispeva k aktivnejši participaciji mladih.

Priporočila

Vlada RS naj zagotavlja stalen dialog med mladimi in odločevalci na različnih ravneh ter mlade vključuje v procese odločanja. S tem namenom naj bo imenovana odgovorna oseba, ki bo skrbela za dialog med mladimi in različnimi odločevalci.

Vlada RS naj zagotovi sistematično zbiranje in spremljanje podatkov o participaciji mladih, opravlja naj raziskave o participaciji mladih in spremlja primere dobrih praks v tujini.

URSM naj okrepi aktivnosti na področju aktivnega državljanstva in participacije mladih s spodbujanjem vključevanja večjega števila mladih v mladinsko delo ter s podpiranjem tako konvencionalne kot nekonvencionalne politične participacije mladih.

Vlada RS, URSM in lokalne skupnosti naj zagotovijo ustrezna finančna in infrastrukturna sredstva za spodbujanje participacije in aktivnega državljanstva mladih. Vlada RS naj pripravi zakonsko podlago, ki bo občinam narekovala obvezno financiranje mladinskega dela na lokalni ravni. Lokalne skupnosti naj v občinskem proračunu zagotovijo postavke, namenjene financiranju mladinskega dela in aktivnega državljanstva mladih.

MIZŠ pozivamo, naj v kurikulumu za osnovne in srednje šole vzpostavi celovit sistem vsebin za spodbujanje participacije in aktivnega državljanstva mladih, t. i. državljsko vzgojo. Pri tem naj se pri načrtovanju, izvedbi in evalvaciji aktivnosti povezuje z mladinskimi organizacijami, tudi z namenom uporabe vključujočih pristopov in metod neformalnega izobraževanja.

Vlada RS in URSM naj si prizadevata za ohranjanje samostojne nacionalne agencije za izvajanje programa »Erasmus +: Mladi v akciji« oziroma za področje mladine tudi v prihodnjem program, tj. po letu 2020.

Dodatek

Posamezni izrazi, ki so uporabljeni v tem dokumentu, imajo naslednji pomen, kot je definiran tudi v Zakonu o javnem interesu v mladinskem sektorju (ZJIMS):

- »mladi« so mladostniki in mlade odrasle osebe obeh spolov, stari od 15 do dopoljenih 29 let;
- »mladinski sektor« so področja, kjer poteka proces oblikovanja in uresničevanja mladinskih politik in mladinsko delo in so opredeljena v 4. členu tega zakona;
- »mladinsko delo« je organizirana in ciljno usmerjena oblika delovanja mladih in za mlade, v okviru katere mladi na podlagi lastnih prizadevanj prispevajo k lastnemu vključevanju v družbo, krepijo svoje kompetence ter prispevajo k razvoju skupnosti. Izvajanje različnih oblik mladinskega dela temelji na prostovoljnem sodelovanju mladih ne glede na njihove interesne, kulturne, nazorske ali politične usmeritve;
- »mladinska politika« je usklajen nabor ukrepov različnih sektorskih javnih politik z namenom spodbujanja in lajšanja integracije mladih v ekonomsko, kulturno in politično življenje skupnosti ter ustreznih podpornih mehanizmov za razvoj mladinskega dela ter delovanja mladinskih organizacij, ki poteka v sodelovanju z avtonomnimi in demokratičnimi reprezentativnimi predstavniki mladinskih organizacij ter s strokovnimi in drugimi organizacijami;
- »organizacija v mladinskem sektorju« je subjekt, ki deluje v mladinskem sektorju, in je organizirana kot mladinska organizacija ali organizacija za mlade ali mladinski svet;
- »mladinska organizacija« je avtonomno demokratično prostovoljno samostojno združenje mladih, ki s svojim delovanjem mladim omogoča pridobivanje načrtnih učnih izkušenj, oblikovanje in izražanje njihovih stališč ter izvajanje dejavnosti v skladu z njihovo interesno, kulturno, nazorsko ali politično usmeritvijo ter je organizirana kot samostojna pravna oseba, in sicer kot društvo ali zveza društev ali kot sestavni del druge pravne osebe, in sicer društva, zveze društev, sindikata ali politične stranke, s tem, da ji je v temeljnem aktu te pravne osebe zagotovljena avtonomija delovanja v mladinskem sektorju;
- »organizacija za mlade« je pravna oseba, ki izvaja programe za mlade, vendar ni mladinska organizacija, in je organizirana kot zavod, ustanova ali zadruga;

Dokument smo pripravili in ga podpiramo:

ZAVOD **YPSILON**
za skupno prihodnost

IRDO
Inštitut za razvoj družbene odgovornosti

socialna akademija

NEFiks
www.nefiks.si

mladinski
ceh

Skavti

Sindikat Mladi plus, Zavod za medgeneracijsko sodelovanje, Ypsilon, IRDO - Inštitut za razvoj družbene odgovornosti, Socialna akademija, Zavod Nefiks, Zavod Mladinska mreža MaMa, Društvo mladinski ceh, Zveza tabornikov Slovenije, Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov, Združenje EPEKA, so. p.

KONFERENCA
MLADIMO
PRIHODNOST
13. september 2016
Ljubljana, Slovenija